

DE KLOKKENLUIDERSWET

Het recht om te melden

Op 15 februari 2023 is de Klokkenuidswet¹ in werking getreden. Deze wet is er gekomen in uitvoering van de Europese Richtlijn 2019/1397 van 23 oktober 2019², waarin de Europese wetgever aangaf **de handhaving van het recht te willen verbeteren door te voorzien in doeltreffende, vertrouwelijke en beveiligde meldingskanalen waarbij de potentiële klokkenluiders vrijuit kunnen spreken zonder vrees voor represailles, minstens bescherming hiertegen**.³ Wij zetten de belangrijkste punten van de Belgische Klokkenuidswet nog even kort voor u uiteen.

De wetgever wenst een bescherming te bieden aan de klokkenluiders die inbreuken wensen te melden. Dit betreft inbreuken op de regelgeving in een aantal limitatief opgelijste beleidsdomeinen, waaronder overheidsopdrachten, productveiligheid en productconformiteit, bescherming van het milieu, stralingsbescherming, volksgezondheid, consumentenbescherming en bescherming van de persoonlijke levenssfeer en persoonsgegevens.

De Klokkenuidswet verbiedt elke vorm van represailles tegen melders, facilitators en derden die verbonden zijn met de melder. Onder 'represaille' moet worden begrepen: elke directe of indirecte handeling of nalatigheid die tot ongerechtvaardigde benadeling van de betrokkene leidt of kan leiden. Denk dus aan: ontslag, schorsing, degradatie, pesterijen, ongelijke behandeling etc. Ook dreigingen met en pogingen tot represailles worden door de wetgever beteugeld.

Wie kan er melden?

De meldingsregeling geldt voor iedereen die in een werkgerelateerde context melding wil maken van (potentiële) inbreuken. Het meldingsrecht met bijhorende bescherming geldt dus niet enkel voor werknemers, maar ook voor zelfstandigen, aandeelhouders, leidinggevendenden, stagiairs etc. De wet is ook van toepassing op melders van wie de werkrelatie nog moet aanvangen of reeds beëindigd is.

M.a.w. een zorgverlener die een mogelijke inbreuk vaststelt in de instelling waar hij werkt, bijvoorbeeld in het kader van patiënt- en productveiligheid, en dit meldt op een wijze zoals aangeduid in de Klokkenuidswet, geniet voortaan bescherming.

Let wel, informatie bekomen in de zorgverlener-patiënt relatie die gedekt is door het medisch beroepsgeheim wordt uitdrukkelijk uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet. De Klokkenuidswet creëert voor gezondheidsverstrekkers dus geen nieuwe toestemming tot spreken.⁴

¹ Wet van 28 november 2022 betreffende de bescherming van melders van inbreuken op het Unie- of nationale recht vastgesteld binnen een juridische entiteit in de private sector, *BS* 15 december 2022.

² Richtlijn 2019/1397 van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden, *Pb.L.* 305/17, <https://eur-lex.europa> (hierna: Klokkenuidswetrichtlijn).

³ Overwegingen 1 en 3 Klokkenuidswetrichtlijn.

⁴ MvT bij het wetsontwerp betreffende de bescherming van melders van inbreuken op het Unie- of nationale recht vastgesteld binnen een juridische entiteit in de private sector, *Parl. St. Kamer* 2022-23, nr. 55 2912/001, 46.

Hoe kan men melden?

De wet onderscheidt drie manieren van melding: 1) via het interne meldingssysteem opgezet door de werkgever; 2) via het externe meldingssysteem opgezet door de bevoegde autoriteit; of 3) via openbaarmaking (bv. via de media).

De meldingswijzen staan niet in een cascadeverhouding, maar wel op gelijke voet.⁵ Voor wat betreft de mogelijkheid tot openbaarmaking dient dit toch enigzins te worden genuanceerd. De wet koppelt hier immers strenge voorwaarden aan. Men kan maar tot openbaarmaking overgaan nadat men eerst een interne en/of externe melding heeft gedaan en dit geen passend resultaat heeft opgeleverd, of wanneer de melder gegronde redenen heeft om aan te nemen dat er snel gehandeld moet worden omdat de inbreuk een gevaar vormt voor het algemeen belang of dat de inbreuk door een interne en/of externe melding niet doeltreffend kan worden verholpen wegens de bijzondere omstandigheden van de zaak.

Ondernemingen moeten volledige, duidelijke en gemakkelijk toegankelijke informatie over zowel hun eigen interne meldingsprocedure als de procedures voor externe meldingen ter beschikking stellen voor de melders.⁶

Is de organisatie van een intern meldkanaal verplicht en wat houdt dit dan in?

De wet legt aan elke juridische entiteit in de private sector – dus ook bijvoorbeeld een privaat ziekenhuis of revalidatiecentrum – met 50 of meer werknemers de verplichting op om te voorzien in een intern meldkanaal. Dit intern meldkanaal dient minstens de werknemers toe te laten intern te melden, maar kan uiteraard ook worden opgesteld voor o.a. zelfstandigen, stagiairs etc. Wordt het kanaal beperkt tot louter de werknemers, dan zullen de niet-werknemers automatisch gedwongen worden tot een externe melding of zelfs openbaarmaking.

Het intern kanaal dient gebruiksvriendelijk en gemakkelijk in het gebruik te zijn. Eens een melding ontvangen, dienen de ondernemingen hier uiteraard mee aan de slag te gaan. Het verzekeren van de vertrouwelijkheid van de identiteit van de melder, het zorgvuldig opvolgen van meldingen en het geven van feedback vormen enkele uitdrukkelijk in de wet opgenomen verplichtingen. Ondernemingen met meer dan 250 werknemers zijn bovendien verplicht om ook anonieme meldingen mogelijk te maken.

De entiteit dient eveneens een register bij te houden van elke ontvangen melding. Het is voorlopig nog gissen naar het precieze doel van dit register. Eveneens is niet duidelijk welke gegevens er precies moeten worden opgenomen en bewaard en welke personen toegang hebben tot de inhoud ervan. Deze bedenkingen werden opgenomen in een advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit van 22 april 2022⁷, maar enig antwoord van de wetgever blijft tot op heden uit.

Wachten op duidelijkheid, is evenwel zinloos. De wet is immers al in werking getreden op 15 februari van dit jaar, inclusief de verplichting om een intern meldkanaal op te zetten en de meldingen te registreren. Wat betreft de organisatie van een interne meldingsprocedure krijgen de entiteiten met 50 tot 249 werknemers evenwel nog respijt tot 17 december 2023. Pas op, dit uitstel geldt dus niet voor entiteiten met 250 werknemers of meer. Zij moeten vandaag al in regel zijn.

⁵ MvT bij het wetsontwerp betreffende de bescherming van melders van inbreuken op het Unie- of nationale recht vastgesteld binnen een juridische entiteit in de private sector, *Parl. St. Kamer 2022-23*, nr. 55 2912/001, 63.

⁶ Art. 10 §2 en 12 §1 Klokkenluiderswet; MvT bij het wetsontwerp betreffende de bescherming van melders van inbreuken op het Unie- of nationale recht vastgesteld binnen een juridische entiteit in de private sector, *Parl. St. Kamer 2022-23*, nr. 55 2912/001, 64-65.

⁷ Gegevensbeschermingsautoriteit, Adv. Nr. 69/2022 van 22 april 2022, randnr. 51, <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-69-2022.pdf>.

Wat houdt de bescherming juist in?

De wet voorziet in verschillende beschermingsmaatregelen. Zo kan de beschermde persoon een klacht indienen bij de federale coördinator wanneer deze meent benadeeld te zijn ten gevolge van diens melding en valt de bewijslast dat er geen sprake zou zijn van een represaille ten laste van de entiteit. Dit laatste is ook het geval wanneer een gerechtelijke procedure zou worden ingesteld. De persoon die in strijd met de wet slachtoffer zou worden van represailles kan immers een schadevergoeding claimen voor het hem/haar aangedane onrecht.

M.a.w., een ziekenhuisarts die conform de Klokkenluiderswet een melding heeft ingediend, zal niet (meer) blootgesteld kunnen worden aan represailles vanwege het ziekenhuisbestuur. Indien deze arts toch meent geconfronteerd te worden met maatregelen, dan zal de bewijslast op het ziekenhuisbestuur rusten om aan te tonen dat deze maatregelen niet voortkomen uit het uitoefenen van het meldingsrecht.

Kan er van de Klokkenluiderswet worden afgeweken?

De bepalingen van Klokkenluiderswet zijn van openbare orde. Dit wordt uitdrukkelijk vermeld in artikel 55 van de wet. De rechten en middelen die door de wet worden toegekend, kunnen dus niet contractueel worden uitgesloten, noch beperkt.

Inbreuken op de wet zijn strafbaar. Zowel de entiteiten als de natuurlijke personen die de regels van deze wet aan hun laars lappen kunnen sancties oplopen, gaande van een geldboete tot zelfs een gevangenisstraf.

Liesbeth Lafaut
Isabelle Verduyn

Arcas Law Antwerpen

T : +32 (0)3.369.19.90

M : +32 (0)486.48.39.88

Liesbeth.lafaut@arcaslaw.be